

Dotacje bez kontroli – co ZUS przeoczył?

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: piątek, 18, kwiecień 2025 08:57

Katarzyna Sekuła

Odsłony: 666

W latach 2021-2023 Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) przeznaczył łącznie ok. 270 mln zł na prewencję wypadkową, z czego ponad 98% wydano w ramach konkursów na dofinansowanie działań mających poprawić bezpieczeństwo i higienę pracy. Niestety, Najwyższa Izba Kontroli (NIK) stwierdziła szereg nieprawidłowości w organizacji i realizacji tych konkursów – od błędów formalnych, przez nieefektywną ocenę projektów, po zatwierdzanie finansowania projektów, które nie spełniały wymagań lub miały zawyżone koszty.

ZUS oraz eksperci z CIOP-PIB odpowiadali za ocenę wniosków, jednak kontrole wykazały, że niejednokrotnie pomijano braki formalne, dopuszczano wnioski bez wymaganych dokumentów lub z niespójnymi danymi. Ponadto oceny merytoryczne projektów były często lakoniczne i pozbawione wystarczającego uzasadnienia punktacji. W efekcie wiele projektów otrzymało finansowanie mimo niskiej wartości merytorycznej i słabej efektywności kosztowej – część wnioskodawców uzyskała nawet więcej niż 100% wartości projektu po zwrocie VAT.

ZUS nie posiadał również pełnych danych księgowych, które pozwoliłyby dokładnie monitorować wydatki na prewencję. Część środków była księgowana jako „pozostałe dochody FUS”, co dodatkowo utrudniało przejrzystość finansową. W latach 2021 i 2022 potwierdzano zabezpieczenie środków w planie finansowym, mimo że faktycznie ich nie było – co stanowiło naruszenie ustawy o finansach publicznych.

Ponadto, regulaminy konkursów zawierały wymogi sprzeczne z ustawą (np. konieczność dołączania zaświadczenia z urzędu skarbowego zamiast oświadczenia). Brak określenia minimalnej liczby punktów kwalifikujących projekt do dofinansowania skutkowało przyznaniem środków projektom ocenionym na poziomie zaledwie 13–18% maksymalnej punktacji. ZUS nie wdrożył też narzędzi pozwalających skutecznie ograniczać zawyżanie kosztów przez wnioskodawców.

CIOP-PIB, który otrzymał za obsługę konkursów prawie 27 mln zł, odmówił ujawnienia szczegółowej kalkulacji kosztów, powołując się na tajemnicę przedsiębiorstwa – co uniemożliwiło ZUS rzetelną kontrolę nad efektywnością wydatkowania środków publicznych.

Mimo to, w ocenie NIK, większość płatników składek wywiązywała się prawidłowo ze swoich obowiązków, a wykryte nieprawidłowości miały głównie charakter formalny. Wśród rekomendacji znalazły się m.in.: zmiana ustawy wypadkowej, wprowadzenie progów punktowych dla projektów, zwiększenie przejrzystości finansowania i skuteczniejszy nadzór nad wydatkowaniem środków publicznych.

Więcej informacji dostępnych pod linkiem: www.nik.gov.pl

Źródło: NIK